

Yeni Ortadoğu Mısır'da şekillenirken

NUH YILMAZ
Marmara Üniversitesi

Mısır'da iki haftadır devam eden gerilim giderek artıyor. Geçtiğimiz 18 ay boyunca yavaş yavaş etine alan asker, bir yandan sivil siyasi liderlere zıtları açar gibi yaparken, askerden gücünü alan, yargı müdahaleleriyle şekillenirken bir vesayet sistemi kurmaya çalışıyor. Bu çerçevede, öncelikle manzâr siyasi liderler elemeğe çalışıldı. Bu tedbirle elimyen karizmatik liderler, son üçüncü yarı vatosu ile etkisiz hale getirildi. Ardından, keşten yapılan seçimler sonrasında oluşan İslamcıların egemenliğindeki Meclis'in gücü azaldı. Bunlar da yetersiz kalınca rejime bağlı parti-millet güçleriyle provokasyon yapıldı doğrudan darbeye zemin hazırlandı. Hiçbiri işe yararına mecburen Cumhurbaşkanı seçimleri yapıldı. Ancak seçimin ikinci turundan sadece iki gün önce, bir son dakika müdahalesiyle Meclis fesh edildi, Meclis'in yasama yetkileri Yüksek Askerî Konsey'e (YAK) devredildi. Seçimlerin hemen ardından, İhvan'ın aday (teşkilatı dahi tam olarak sahip çıkarmayan) Muhammed Mursi yine de kazandı, cumhurbaşkanı yolları daraltıldı, Mısır Anayasası'nı yazma görevi uzlaşmayla oluşturulan Anayasa Yazıcılar Kurulu fesh edildi. Akabinde YAK, Mısır'da yeni Anayasa Kurulunu Kurulu'na seçeceğini, bu kurulun yeni Anayasayı hazırlayacağını belirtti. Yeni seçilen cumhurbaşkanı bu süreçte güçlük edecek ve anladığımız gibi son derece sadece bir kaç ay görevde kalması olacak. Sonrasında YAK'ın tasfiye ettiği Meclis, Anayasa Yazıcılar Kurulu ve Cumhurbaşkanı için yeniden seçimler yapılacak ve Mısır'da süreç devam etmiş olacak.

İhvan siyasi özne oluyor

Daha önceki yazılarda detaylı olarak aktardığımız bu sürecin dâha ayrıntılı olarak bilinmesine şu an için pek ihtiyacımız yok. Zira sürecin de anlaşılması gibi yaşanan tam bir "Kurtuluş" Derenin başında şu için kurulan, derenin aşırı sağdaki kuruluşa, deresi bulundurulmuş suçlaması misali. Meselemin gelişip dayandığı yer son derece açık. Mısır'da tüm silahlı bir nihai çatışmaya doğru gidiyor. YAK artık elindeki tüm mazeretleri de bitirtilen sonra karşısında İhvan'ın görünse son çare doğrudan bir darbeye de başvurabilir. Şimdiki durumu daha öncekilerden ayrılan özellik YAK'ın ya da bürokratik elitin tavri değil. Meseleyi değiştirin, İhvan'ın bu sefer geri çekilmemesi. Siyasi bir parti olarak ortaya çıkan, neredeyse aserlik hatırladısına onlarca siyasi müdahaleyle, harisleri, işkenceleri yaşanan "ükkek İhvan"ın "liderlik nolu iddiasıyla ortaya çıkması. Uluslararası konjonktür, Arap Baharı'nın ritizini, Türkiye'nin bölgedeki demokratik pozisyonu. İhvan çizgisinin başka ülkelerdeki etkinliğinin artması, şimdi kaçınılmaz bir firsatın on yıllar sonra bir maliyet üretme riski vs... Bir çok nedeni var İhvan'ın siyasi rolüne ve ağırlığına sahip çıkmasını. Daha önceki durumlarda aksine, İhvan bu sefer tam bir siyasi özne olarak ortaya çıkıyor. Kendisine oy verenlerin oylarını sahip çıkıyor, elini açık oynuyor, demokratik müdahaleleri imkânlarına açtığı alması sonuna kadar kullanacağına ipotleyor, zaman zaman hatları yapsa da başta 6 Nisan hareketi olmak üzere İslamcı olmayan siyasi hareketlerle itifak kurmaya çalışıyor. Kim ne derse desin, bu gelişmelerin sonucunda orta vadede Mısır demokrasisi zaten kazanmış durumda. Zira İhvan'ın pasif ve demokratik direnci, YAK'ın meşruiyetini eritiyor, tüketiyor. Bölge tari-

lıhvan bundan sonra kaybetse dahi mutlaka AK Parti'nin 28 Şubat'tan sadece 5 yıl sonra geri gelmesi gibi başka bir formda ve güçlü bir şekilde geri gelecektir. Bu nedenle İhvan bu duruşuyla birlikte, tüm günahtı, sevabı ve hatasıyla, Ortadoğu'nun Halife/Osmanlı sonrası siyasetinin en köklü ve yaygın siyasi hareketi olarak kendi tarihinin hakkını fazlasıyla vermiştir.

hi açısından tarihi günlerin yaşandığı bu dönemde İhvan bu tavırını çok net ortaya koyuyor.

Bu İhvan bilgimiz İhvan değil. İlk aşyâ Hayat el-Şair'in yetkisine rağmen eyvânı bozmadığı devam eden, liberallerle zaman zaman gerilim yaşanmasına rağmen İhvan'ın yendik kurmaya çalıştı. Muharrem Mursi'nin oylarına sahip çıkan, fesh edilmiş söylene Meclis'in yendik toparlamaya çalıştı. Meclis'in kapatılması kararını yasal ana meşru olmaduğu söyleyerek bürokratik vesayete ağırlıkta tavır koydu, seçim sonuçlarında hile yapıldığını anladığı anda kendisini galip ilan ederek pes etmeyeceğini gösteren, 22 Haziran günü Selefilerle de ittifak eli uzatarak Tahrir Meydanı'nı doldurmaya girişen, silahlı ve yargısı gösteren YAK'ın meşruiyeti ve sandığı göstererek mukabele eden, Anayasa Yazıcılar Kurulu'ndan YAK tarafından çıkarılmaya çalışılan Kaplı Kilisesi ve Ezher ile ittifak tutkayen, YAK'ın yeni bir devrimle tehdit eden bir İhvan. Bu İhvan bundan sonra kaybetse dahi mutlaka AK Parti'nin 28 Şubat'tan sadece 5 yıl sonra geri gelmesi gibi başka bir formda, yeni bir nefese, bu sefer daha güçlü bir şekilde geri gelecektir. Bu nedenle İhvan bu duruşuyla birlikte, tüm günahtı, sevabı ve hatasıyla, Ortadoğu'nun Halife/Osmanlı sonrası siyasetinin en köklü ve yaygın siyasi hareketi olarak kendi tarihinin hakkını fazlasıyla vermiştir. Demokratik alanı terk etmeyen, siyasi pozisyonundan geri çekilmeyen, meşruiyetli tuzağına düşmeyen, dışındığı tuzağın bedelini ödöden, manen, siyaseten ve hatta dinen idemeyen, zorunda bırakılan İhvan'ın bu süreçten zararle çıkması için, tüm bölge için yeni bir devrin başlangıcı işaret edecektir.

Liberaller batılılık ve islamofobi

İhvan için durum buyken, bir de diğer tarafa bakmamız gerekir. Ülkedeki liberallerin durumu siyasi tarihin açısından tam bir faca. Liberalin çok azı hariç, geri kalanı Batılılık ile liberalizm, demokratik ile liberalizm, İslamofobi ile liberalizm arasında ayırım yapmayan, liberal-

liği yaşamı tarzını indirgiyen askeri vesayet destekçisi özneler haline geldiler. Ülkede 6 Nisan Harakati gibi pek az hareket hariç, liberallerle demokratlar, Batılılarla yerler arasında bir siyasi kırılma yaşanmaya başladı. Mübarek'in son başbakanı Ahmet Şefik'in aldıştıyoların büyük koruma işte bu yaygın tarzı-İslamofobik liberaler oluşturu. Darbe-perverlikle ve derbeci-sempatizantlıktan sıkı sıkıya yasayan bu kesimler, İhvan'ın ittifak oluşturmadı için bu kesimlere ulaşılmadığı davranışlarına gerekçe göstermesi İhvan'ın hatatlarına rağmen-sadece Kurt Masalı'nın parçası olma özelliği taşıyor. Askerlerin her türlü şamarlığına, küstahlığına, kaprisini, üyüzlülüğüne zevce kabul edenler için, İhvan'ın hataları affetmesi sebep olmaktan çok uzaktır. Kaptıların büyük çoğunluğu da İhvan karşısında ümitsizdir ve Şefik'i tercih eder. Ülkenin solu ise demokratik yoldan İhvan'ın hatatları, otoriter-Batıcı eğilimleri ile Şefik'i tercih eder. Asker tarafında ise durum biraz daha farklı. Hâlen seçim sonuçlarını değiştirme umudunda tayan YAK, seçim sonuçlarını Şefik'i kazandıracak şekilde açıklamak için bir kaç erteleme ile İhvan'ın idare etmeye çalışıyor. Karşısında büyük bir mübahalele gösterse geri çekilme ihtimali yüksek YAK, son ana kadar Şefik'i kazandırmak için mücadele edecek. 18 aydır ülkeyi yöneten tadım olan YAK şimdiki geri çekilmeye hvesini göstermiştir.

ABD nalına da mihına da

ABD'nin Mısır'daki stratejik hedefi dışkıran sürdürerek Süveyş'i açlık halsine, İsrail'i memnun edecek, Sina'yı kontrol edecek, İslamcılarla ermeden yitenecek bir bürokratik vesayet itidilân. Bu süreçte ABD açısından durum son derece kritik. Mübarek'in in güdüsü sırasında Mısır Yönetimini savunduğu için Tahrir'de meşruiyet sorunu yaşanan ABD, şimdi İhvan'ı terbiye etme, yitindirmen uzatı tutma, ancak bunu yaparken de asker yanısıra gücü gör-nirmen paradoksuyla yaşıyor. Bir başka deyişle ABD'nin paradoksu İhvan ve YAK'ın eşzamanlı olarak terbiye edecek dönüştürme paradoksu. Göstermelik Pentagon açıklamaları ile meydanın nazım yanıtıya çalışan ABD Yönetimi, bir yandan da Sudi Arabistan ve Katar üzerinden Selefilerin maddi ve siyasi-askeri önünü açarak, İhvan'ın İslamcı tabanını bölmeyle, Selefilerle İhvan'ı yitirmeye çalışıyor. Öte yandan Sina yarınmazından dâha siyasi boşluk, yarınmazdan güvenliği açısından "kara delik" haline geldi. İsrail'in her geçen gün solu etkinliğini arttırıyor, her türlü operasyon ve provokasyonuna açık hale gelen bölge ile de YAK terbiye edilmeye çalışıyor. Daha önce Camp David Anlaşması'ndan kalan 1983'te İsrail ile ABD'nin ortak maddi yardımları kesme tehdidi ile YAK'ın demokratik-sürümümü-batılılık vesayeti rejimine itiraz etmeye çalışıyor, ancak buna dâhi tahammülü olmayan askerler karşısında geri çekilen ABD, şimdiki askeri yardımları kesme tehdidi ile kez kazanmaya çalışıyor. Ancak Pakistan'da işe zıttıyayan bu kozun, Mısır'da işe yarayacağı şüpheli. Mısır'da karşılıklı pozisyonların hızla değiştiği, aktörlerin davranışlarının dönüştüğü dinamik ve riskli bir dönem yaşıyoruz. Türkiye'nin asta sirtımı dönmeyeceği, İhvan'ın önleşmesi açısından katkısının olduğu, ancak sadece yunusluk güç olarak da yitirmeyeceği bir siyasi kriz. Sonuç her ne olursa olsun, bölgenin kaderini bu gelişmeler belirleyecek.

nuyilmaz@gmail.com

